

Ե Ր Ե Վ Ա Ն Ի Պ Ե Տ Ա Կ Ա Ն Հ Ա Մ Ա Լ Ս Ա Ր Ա Ն
Ի Ր Ա Վ Ա Գ Ի Տ ՈՒԹ Յ Ա Ն Ֆ Ա Կ ՈՒ Լ Տ Ե Տ

Ք Ր Ե Ա Կ Ա Ն Դ Ա Տ Ա Վ Ա Ր ՈՒԹ Յ Ա Ն Ե Վ
Կ Ր Ի Մ Ի Ն Ա Լ Ի Ս Տ Ի Կ Ա Յ Ի Ա Ս Բ Ի Ո Ն

Հաստատվել է ԵՊՀ խորհրդի
«----» -----2013թ.
թիվ-----որոշմամբ

Դ Ա Ս Ը Ն Թ Ա Ց Ի Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

Դասընթաց՝ 1902/B01 «Քրեական դատավարություն - 1»

Որակավորման
աստիճան՝

բակալավրի կրթական ծրագիր

(«Քրեական իրավունք և դատավարություն»
բակալավրի ծրագիր)

Կազմեցին՝ իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Գ.Ղազինյանը, իրավ գիտ.
դոկտոր, պրոֆեսոր Ս.Դիլբանդյանը

ԵՊՀ հրատարակչություն
Երևան 2013

«Քրեական դատավարություն-1»

Ծրագրի ներածություն

«Քրեական դատավարություն-1» (4 կրեդիտ)

Շաբաթական 4 ժամ (40 ժամ դասախոսություն, 8 ժամ սեմինար, 16 ժամ գործնական, 56 ժամ
ինքնուրույն աշխատանք), 5-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողին ծանոթացնել քրեական դատավարության
ընդհանուր մասի ինստիտուտներին, որոնք կարգավորում են ամբողջ քրեադատավարական
գործունեության համար նշանակություն ունեցող ընդհանուր հարաբերությունները:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

- 1) կհմանա քրեական դատավարության էությունը և նշանակությունը, քրեական դատավարության խնդիրները, համակարգը, հիմնական հասկացությունները,
- 2) կհասկանա արդարադատության իրականացման սկզբունքները, քրեական դատավարության սուբյեկտների իրավական վիճակը, նրանց կողմից իրականացվող գործառույթները,
- 3) ձեռք կբերի գիտելիքներ քրեական դատավարությունում ապացույցների և ապացուցման մասին,
- 4) կհասկանա քրեական դատավարական հարկադրանքի միջոցների տեսակները և դրանց կիրառման կարգը:
- 5) կհմանա մինչդատական վարույթի էությունը, նշանակությունը և դատավարական կարգը, նախքննությունը որպես մինչդատական վարույթի ձև, նախաքննության կառուցվածքը, հետաքննության էությունը և նշանակությունը, նախաքննության իրականացման ձևերը և դրանց առանձնահատկությունները,

Ստուգման անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 9 միավոր: Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Գրավոր` խնդիր: Միավորների քայլը 0,5 է:

2-րդ ստուգում. Գրավոր` խնդիր: Միավորների քայլը 0,5 է:

Դասընթացի բովանդակությունը

ԹԵՄԱ 1.

Քրեական դատավարության էությունը և հիմնական հասկացությունները

(2 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ սեմինար)

1. Քրեական դատավարությունը` որպես գործողությունների և հարաբերությունների համակարգ: Քրեական դատավարության բնութագրիչ գծերը: Քրեական դատավարության օրենսգրքի նպատակը: Քրեական դատավարությունում հանրային և մասնավոր շահերի հարաբերակցությունը:

2. Քրեական դատավարության համակարգը և փուլերի ընդհանուր բնութագիրը: Քրեական դատավարության իրավունքը որպես իրավական կարգավորման ինքնուրույն ճյուղ: Քրեական դատավարության իրավունքի կարգավորման առարկան և մեթոդը:

3. Քրեական դատավարական իրավահարաբերություններ: Քրեական դատավարությունում իշխանական և դիսպոզիտիվության մեթոդների կիրառման հարաբերակցությունը:

4. Քրեական դատավարության գործառույթների հասկացությունը և տեսակները: Քրեական հետապնդման, պաշտպանության և գործի լուծման գործառույթների կիրառումը քրեական դատավարության տարբեր փուլերում:

5. Քրեական դատավարական ձևի հասկացությունը, նշանակությունը և որակական հատկանիշները: Քրեադատավարական ձևի միասնականությունը և տարբերացումը:

6. Քրեական դատավարական երաշխիքների հասկացությունը և նշանակությունը: Քրեադատավարական երաշխիքների բովանդակությունը:

7. Քրեական դատավարությունը որպես գիտություն և ուսումնական դասընթաց: «Քրեական դատավարություն-1» դասընթացի համակարգը:

Չարցեր 1-7 – Անցկացվում է ներածական դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Չարցեր 1, 2, 4, 5 սեմինար, 3, 7 – Ինքնուրույն աշխատանք – հանձնարարված գրականության հիման վրա ուսանողները ծանոթանում են թեմային, այնուհետև հաջորդ դասախոսությունների ընթացքում անցկացվում է քննարկում (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն, Ընդհանուր մաս, Երևան, ԵՊՀ, 2006թ., Գ. Ղազինյան Քրեական դատավարության պատմական և արդի հիմնախնդիրները Հայաստանում, Երևան, 2001, Ս. Դիլբանդյան Անձի իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության ապահովումը Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության մինչդատական վարույթում, Երևան, 2011թ.):

ԹԵՄԱ 2.

Քրեական դատավարության իրավունքի աղբյուրները

(1 ժամ դասախոսություն)

1.Քրեական դատավարության իրավունքի աղբյուրները: ՀՀ Սահմանադրությունը և ՀՀ միջազգային պայմանագրերը քրեական գործերով վարույթը կարգավորող իրավական ակտերի համակարգում:

2. Քրեական դատավարական օրենքը որպես քրեական դատավարական իրավունքի հիմնական աղբյուր: ՀՀ քրեական դատավարության օրենսդրության զարգացման հիմնական փուլերը: Քրեական դատավարական նորմի հասկացությունը, կառուցվածքը և տեսակները:

3. Քրեական դատավարական օրենքի ներգործությունը ժամանակի և տարածության մեջ, ինչպես նաև ըստ անձանց շրջանակների:

4. Նախադեպը քրեական դատավարության իրավունքի աղբյուրների համակարգում: ՀՀ Սահմանադրական դատարանի», Մարդու իրավունքների Եվրոպական դատարանի և ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի որոշումների դերը քրեական վարույթի կարգավորման գործում:

Չարցեր 1-4 – Անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Չարցեր 1-4 – Ինքնուրույն աշխատանք – հանձնարարված գրականության հիման վրա ուսանողները ծանոթանում են թեմային, այնուհետև հաջորդ դասախոսությունների ընթացքում անցկացվում է քննարկում (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն, Ընդհանուր մաս, Երևան, ԵՊՀ, 2006թ.):

ԹԵՄԱ 3.

Քրեական դատավարության զարգացման պատմությունը Հայաստանում

(1 ժամ դասախոսություն)

1. Քրեական դատավարության պատմական ձևերը: Մեղադրական, հետախուզական (ինկվիզիցիոն), մրցակցային և խառը դատավարության ձևերի բնութագրիչ գծերը:

2. Քրեական դատավարությունը Հին և Վաղ միջնադարյան Հայաստանում (մ.թ.ա. 1 հազ. - մ.թ. 9-րդ դ.):

3. Քրեական դատավարությունը Հայաստանում զարգացած միջնադարում (10-13-րդ դ.):

4. Քրեական դատավարությունը Հայաստանում անկախ պետականության կորստի և ֆեոդալական (ավատատիրական) հարաբերությունների լճացման պայմաններում (14-19-րդ դ.):

5. Քրեական դատավարությունը Հայաստանի առաջին Հանրապետությունում (1918-1920թթ.):

6. Խորհրդային Հայաստանի քրեական դատավարության ստեղծումը և զարգացումը (1920-1990թթ.):

7. Դատաիրավական բարեփոխումները Հայաստանի երրորդ Հանրապետությունում: 2013 թվականի քրեական դատավարության օրենսգրքի բնութագիրը:

Հարցեր 1-7 – Անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Հարցեր 1-7 – Ինքնուրույն աշխատանք – հանձնարարված գրականության հիման վրա ուսանողները ծանոթանում են թեմային, այնուհետև հաջորդ դասախոսությունների ընթացքում անցկացվում է քննարկում (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն, Ընդհանուր մաս, Երևան, ԵՊՀ, 2006թ., Գ. Ղազինյան Քրեական դատավարության պատմական և արդի հիմնախնդիրները Հայաստանում, Երևան, 2001թ.):

ԹԵՄԱ 4.

Քրեական վարույթի սկզբունքները

(2 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ գործնական)

1. Քրեական դատավարության սկզբունքների հասկացությունը և նշանակությունը: Քրեական դատավարության սկզբունքների համակարգը և դասակարգումը:

2. Հանրայնության սկզբունքի էությունը և նշանակությունը: Հանրայնությունը որպես հանրային և մասնավոր շահերի հավասարակշռված պաշտպանության միջոց:

3. Բոլորի հավասարությունը օրենքի առջև սկզբունքի հասկացությունը և բովանդակությունը:

4. Անմեղության կանխավարկածի հասկացությունը և բովանդակությունը:

5. Անձի ազատությունը և անձնական անձեռնմխելիությունը:

6. Իրավաբանական օգնության ապահովումը:

7. Մեղադրյալի պաշտպանության ապահովումը:

8. Կողմերի հավասարությունը և մրցակցությունը քրեական դատավարությունում:

9. Պատշաճ ապացուցման հասկացությունը և բովանդակությունը:

10. Դատական պաշտպանության ապահովումը:

11. Վարույթի ողջամետ ժամկետի հասկացությունը և բովանդակությունը:

12. Կրկին դատվելու անթույլատրելիությունը:

13. Մասնավոր և ընտանեկան կյանքի գաղտնիությունը: Քրեական դատավարության բարոյական հիմքերը, դրանց արտացոլումը քրեական դատավարական իրավունքի նորմերում և ինստիտուտներում:

14. Վարույթի լեզուն:

15. Դատական վարույթի հրապարակայնությունը:

16. Ոչ իրավաչափ վարքագծի արգելքի հասկացությունը և բովանդակությունը:

Հարցեր 1-16 – Անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Հարցեր 2, 4, 5, 8, 9 գործնական՝ խնդիրների լուծում, իրավիճակների վերլուծություն, 1, 3, 6, 7, 10 -16 – Ինքնուրույն աշխատանք – հանձնարարված գրականության հիման վրա ուսանողները ծանոթանում են թեմային, այնուհետև հաջորդ դասախոսությունների ընթացքում անցկացվում է քննարկում (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն, Ընդհանուր մաս, Երևան, ԵՊՀ, 2006թ., Գ. Ղազինյան Քրեական դատավարության պատմական և արդի հիմնախնդիրները Հայաստանում, Երևան, 2001թ., Եվրոպական դատարանի նախադեպեր.

1. Դատարանի կամ դատական քննության իրավունք ա/ Golder v United Kingdom (1975)

բ/ Dubinskaya v Russia (2006), գ/ Albert and Le Compte v Belgium (1983)

դ/ Ashingdane v United Kingdom (1985), է/ Monnell and Morris v United Kingdom (1987), զ/ Marpa

Zeeland B.V. and Metal Welding B.V. v Netherlands (2004), Ի/ Airey v Ireland (1979), լ/ Bertuzzi v

France

(2003):

2. Անկախ և անկողմնակալ դատարան

ա/ Buzescu v Romania (2005), բ/ Van de Hurk v Netherlands (1994), գ/ Lavents v Latvia (2002), դ/ Posokhov v Russia (2003), ե/ Zlinsat Spol. S.R.O. v Bulgaria (2006), զ/ Clarke v United Kingdom (dec.) (2005), ի/ Belukha v Ukraine (2006)

3. Մրցակցություն և կողմերի հավասարություն

ա/ Brandstetter v Austria (1991), բ/ Barbera, Messegue and Jabardo v Spain (1988), գ/ Bricmont v Belgium (1989), դ/ Rowe and Davis v United Kingdom (2000), ե/ Edwards and Lewis v United Kingdom (2004), զ/ Neumeister v Austria (1968), ի/ Wynen and Centre Hospitalier Interrégional Edith-Cavell v Belgium (2002), *Մ. Մարգարյանի* վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0081/01/11:

4. Հրապարակայնություն

ա/ B. and P. v United Kingdom (2001), բ/ Riepan v Austria (2000), գ/ Pretto and Others v Italy (1983), դ/ Martinie v France (2006)

5. Գործի քննությունը ողջամիտ ժամկետում

ա/ H. v France (1989), բ/ Milasi v Italy (1987), գ/ Bottazzi v Italy (1999), դ/ Baggetta v Italy (1987), ե/ Tomasic v Croatia (2006), զ/ Vaivada v Lithuania (dec.)(2005)

6. Անմեղության կախավարկած

ա/ Ringvold v Norway (2003), բ/ Minelli v Switzerland (1983), դ/ Geerings v Netherlands (2007), ե/ Allenet de Ribemont v France (1995)

7. Պաշտպանության իրավունք

ա/ Krempovskij v Lithuania (dec.)(1999), բ/ Ocalan v Turkey (2003), գ/ G.B. v France (2001), դ/ Jespers v Belgium (1981), ե/ Berlinski v Poland (2002)
զ/ Zhelezov v Russia (dec.)(2002):

8. Բոլորի հավասարությունը օրենքի և դատարանի առջև

ա/ L. Բաբայանի վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0093/11/11,

ԹԵՄԱ 5.

Քրեական վարույթին ներգրավված մարմինները և անձինք

(4 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ սեմինար, 1 ժամ գործնական)

1. Քրեական վարույթին ներգրավված սուբյեկտների հասկացությունը և դասակարգումը:

2. Դատարան (դատավոր): Դատարանի կազմը և իրավասությունը: Նախագահողը և նրա լիազորությունները: Պահեստային դատավորի կարգավիճակը:

3. Վարույթի հանրային մասնակիցների դատավարական վիճակի ընդհանուր բնութագիրը: Վարույթի հանրային մասնակիցների ինքնուրույնությունը և պատասխանատվությունը: Վարույթի հանրային մասնակիցների փոխհարաբերությունները:

ա) Դատախազ: Նրա լիազորությունները մինչդատական և դատական վարույթներում:

բ) Քննչական մարմնի ղեկավարի դատավարական վիճակը:

գ) Քննիչ: Նրա լիազորությունները և դատավարական ինքնուրույնությունը:

զ) Հետաքննության մարմնի դատավարական վիճակի առանձնահատկությունները: Հետաքննության մարմնի պետի և հետաքննիչի լիազորությունները:

4. Վարույթի մասնավոր մասնակիցների ընդհանուր բնութագիրը:

ա) Սեղադրյալ: Նրա իրավունքները և պարտականությունները: Սեղադրյալի օրինական ներկայացուցչի դատավարական վիճակը:

բ) Պաշտպանի հասկացությունը: Պաշտպանի դատավարական վիճակը: Պաշտպանի հրա-

վիրելը, նշանակելը, փոխարինելը: Պաշտպանի պարտադիր մասնակցությունը: Պաշտպանից հրաժարվելը: Պաշտպանի մասնակցության դադարեցումը:

գ) Տուժող: Նրա իրավունքները և պարտականությունները: Սահացած տուժողի կամ տուժող ճանաչելու ենթակա անձի փոխարեն տուժող ճանաչելը, նրա դատավարական վիճակի առանձնահատկությունները: Տուժողի գույքային և բարոյական իրավունքների պաշտպանությունը: Տուժողը՝ որպես մասնավոր մեղադրող: Տուժողի օրինական ներկայացուցչի և լիազոր ներկայացուցչի դատավարական վիճակը:

դ) Գույքային պատասխանող: Նրա իրավունքները և պարտականությունները: Գույքային պատասխանողի լիազոր ներկայացուցչի դատավարական վիճակը:

5. Քրեական վարույթին օժանդակող անձանց ընդհանուր բնութագիրը (ընթերակա, դատական նիստի քարտուղար, թարգմանիչ, մասնագետ, փորձագետ, վկա): Նրանց իրավունքները և պարտականությունները:

6. Վարույթի մասնակցությունը բացառող հանգամանքները: Բացարկման ենթակա սուբյեկտները: Ինքնաբացարկի, բացարկի կամ վարույթին մասնակցելուց ազատելու հարցի լուծումը:

Չարդեր 1-6 – Անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Չարդեր 1 սեմինար, 2-4, գործնական՝ խնդիրների լուծում, 5-6 – Ինքնուրույն աշխատանք – հանձնարարված գրականության հիման վրա ուսանողները ծանոթանում են թեմային, այնուհետև հաջորդ դասախոսությունների ընթացքում անցկացվում է քննարկում (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն, Ընդհանուր մաս, Երևան, ԵՊՀ, 2006թ., Ղուկասյան Հ. Պաշտպանի դատավարական վիճակը նախնական քննության փուլում, Երևան 2001թ., Է. Եղիմյանի վերաբերյալ որոշում, ԼԴ/0008/11/10, Ս. Չակոբյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԷԴ/009/12/10, Ս. Սահակյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0059/11/10/26/):

ԹԵՄԱ 6

Քրեական վարույթ ներգրաված անձանց հատուկ պաշտպանությունը

(1 ժամ դասախոսություն)

1.Քրեական դատավարությանը մասնակցող անձանց պաշտպանության ինստիտուտի էությունը և նշանակությունը քրեական դատավարությունում: Հատուկ պաշտպանության միջոց կիրառելու հիմքը և կարգը:

2. Հատուկ պաշտպանության միջոցները և դրանց բնութագիրը:

3. Դատարանում պաշտպանվող անձի հարցաքննությունը հատուկ կարգով:

4. Պաշտպանվող անձի իրավունքները և պարտականությունները:

Չարդեր 1-4 – Անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Չարդեր 1-4 – Ինքնուրույն աշխատանք – հանձնարարված գրականության հիման վրա ուսանողները ծանոթանում են թեմային, այնուհետև հաջորդ դասախոսությունների ընթացքում անցկացվում է քննարկում (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն, Ընդհանուր մաս, Երևան, ԵՊՀ, 2006թ., Ս. Դիլբանդյան Անձի իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության ապահովումը Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության մինչդատական վարույթում, Երևան, 2011թ., 3 Սահակյանի վերաբերյալ որոշում, ԼԴ/0212/01/10):

ԹԵՄԱ 7. Ապացույցները քրեական դատավարությունում
(2 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ սեմինար, 1 ժամ գործնական)

1. Ապացույցների հասկացությունը նշանակությունը քրեական դատավարությունում: Ապացույցների թույլատրելիությունը և վերաբերելիությունը: Ապացույցների թույլատրելիությունը և դրանց օգտագործման սահմանափակումները: Ապացույցների դասակարգումը և դրա գործնական նշանակությունը:

2. Ձերբակալված անձի և մեղադրյալի ցուցմունքները: Ձերբակալված անձի և մեղադրյալի ցուցմունքների հասկացությունը, առարկան և նշանակությունը: Ձերբակալված անձի և մեղադրյալի ցուցմունքների գնահատման առանձնահատկությունները:

3. Վկայի և տուժողի ցուցմունքները: Վկայի և տուժողի ցուցմունքների առարկան և նշանակությունը: Հանգամանքներ, որոնք բացառում են անձին՝ որպես վկա հարցաքննելը: Վկայի և տուժողի ցուցմունքների գնահատման առանձնահատկությունները:

4. Փորձագետի եզրակացությունը, կարծիքը և ցուցմունքը: Փորձագետի «եզրակացության», «կարծիքի» և «ցուցմունքի» որպես ապացույցի ինքնուրույն տեսակների առանձնահատկությունները: Փորձագետի եզրակացության, կարծիքի և ցուցմունքի առարկան, նշանակությունը և բովանդակությունը: Փորձագետի եզրակացության գնահատման առանձնահատկությունները:

5. Իրեղեն ապացույցները: Իրեղեն ապացույցների հասկացությունը, նշանակությունը տեսակները: Դրանց դատավարական ձևակերպումը: Իրեղեն ապացույցների գնահատման առանձնահատկությունները: Իրեղեն ապացույցների պահպանման կարգը և ժամկետները: Իրեղեն ապացույցների տնօրինումը:

6. Ապացուցողական և վարույթային գործողությունների արձանագրությունները և դրանց տեսակները: Դրանց գնահատման առանձնահատկությունները:

7. Արտավարույթային փաստաթղթերը՝ որպես ապացույցի ինքնուրույն տեսակ: Արտավարույթային փաստաթղթերի հասկացությունը, նշանակությունը և տեսակները: Դրանց գնահատման առանձնահատկությունները:

Հարցեր 1-7 – Անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Հարցեր 1, սեմինար 2-7 գործնական (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն, Ընդհանուր մաս, Երևան, ԵՊՀ, 2006թ., Ա. Առաքելյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0580/06/09, Կ. Սարուխանյանի վերաբերյալ որոշում, ԼԴ/03/01/09, Հ. Հակոբյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԱԲԴ/0128/01/09,):

ԹԵՄԱ 8. Ապացուցումը քրեական դատավարությունում
(2 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ սեմինար, 2 ժամ գործնական)

1. Ապացույցների տեսությունը և ապացուցողական իրավունքը քրեական դատավարությունում: Դրանց նշանակությունը քրեական վարույթի խնդիրների իրականացման համար:

2. Ապացուցման հասկացությունը և նպատակը: Նրա ճանաչողական և հավաստողական կողմերը: Ապացուցման տարրերը՝ ա) ապացուցների հավաքման հասկացությունը, եղանակները և փուլերը, բ) ապացույցների ստուգման հասկացությունը և եղանակները, գ) ապացույցների գնահատման հասկացությունը և եղանակները, դ) ապացույցների օգտագործումը որպես ապացուցման գործընթացի տարր:

3. Ապացուցման սուբյեկտների հասկացությունը և տեսակները: Ապացուցման գործընթացին քրեական վարույթի տարբեր մասնակիցների մասնակցությունը և նրանց լիազարությունները: Ապացուցման պարտականության ընդհանուր բնութագիրը:

4. Քրեական վարույթի ընթացքում ապացուցման առարկան և սահմանները: Ապացուցման առարկայի կառուցվածքը: Փաստերի իրավական կանխավարկածի նշանակությունը քրեական դատավարությունում:

Չարդեր 1-4 – Անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Չարդեր 1 սեմինար, 2-4 գործնական խնդիրների լուծում– (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն, Ընդհանուր մաս, Երևան, ԵՊՀ, 2006թ., 4. *Սարուխանյանի* վերաբերյալ որոշում, ԼԴ/0301/01/09, Վ. *Աղաջանյանի* վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0345/01/09, Ս. *Գրիգորյանի* վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0281/01/10, Ս. Սաքանյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԷԴ/0058/01/10):

ԹԵՄԱ 9.

Չարկադրանքի միջոցները

(4 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ սեմինար, 2 ժամ գործնական)

1. Չարկադրանքի միջոցների հասկացությունը, տեսակները և դասակարգումը:

2. Ձերբակալում. հասկացությունը, հիմքերը, ժամկետները և դատավարական կարգը: Ձերբակալման տեսակները: Հանցանք կատարած լինելու անմիջականորեն ծագած հիմնավոր կասկածի հիմքով ձերբակալված անձի իրավունքները, պարտականությունները, դրանց իրականացման պայմաններն ու երաշխիքները: Ձերբակալվածին ազատելը:

3. Խափանման միջոցներ. հասկացությունը, կիրառման հիմքերը, տեսակները և դատավարական կարգը: Խափանման միջոցների կիրառման իրավաչափությունը: Հսկողությունը և վերահսկողությունը խափանման միջոցների կիրառման նկատմամբ:

4. Կալանքը: Կալանքի կիրառման հիմքերը և դատավարական կարգը: Կալանքի կիրառման իրավաչափության պայմանները: Կալանքի ժամկետները: Մեղադրյալին կալանքից ազատելու հիմքերը և կարգը:

5. Այլընտրանքային խափանման միջոցների հասկացությունը և տեսակները:

1) Տնային կալանքի հասկացությունը և բովանդակությունը:

2) Վարչական հսկողության հասկացությունը և նշանակությունը:

3) Գրավի հասկացությունը, հիմքերը և կիրառման կարգը:

4) Պաշտոնավարության կասեցման հասկացությունը, հիմքերը և կիրառման կարգը:

5) Բացակայելու արգելքի հասկացությունը, հիմքերը, պայմանները և կիրառման կարգը:

6) Երաշխավորության հասկացությունը, հիմքերը, պայմանները և կիրառման կարգը:

7) Դաստիարակչական հսկողության հասկացությունը, հիմքերը և կիրառման կարգը:

8) Ձինվորական հասկացությունը, հիմքերը և կիրառման կարգը:

6. Չարկադրանքի այլ միջոցների հասկացությունը և կիրառման հիմքերը: Չարկադրանքի այլ միջոցների տեսակները՝

1) Գույքի արգելադրումը: Գույքի արգելադրման հասկացությունը, հիմքերը, պայմանները և դատավարական կարգը:

2) Հոգեկան հիվանդություն կամ հոգեկան խանգարում ունեցող անձանց նկատմամբ կիրառվող հարկադրանքի միջոցների հասկացությունը, տեսակները, կիրառման հիմքերը և կարգը:

3) Դատավարական սանկցիաների հասկացությունը, տեսակները, կիրառման հիմքերը և կարգը:

Չարցեր 1-5 – Անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Չարցեր 1 սեմինար, 2-5 գործնական խնդիրների լուծում, 6 – Ինքնուրույն աշխատանք – հանձնարարված գրականության հիման վրա ուսանողները ծանոթանում են թեմային, այնուհետև հաջորդ դասախոսությունների ընթացքում անցկացվում է քննարկում (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն, Ընդհանուր մաս, Երևան, ԵՊՀ, 2006թ. *Ա. Երեմյանի* վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0513/06/10, *Ա. Առաքելյանի* վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0580/06/09, *Վ. Գևորգյանի* վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0678/06/10, *Յ. Աղեկյանի* վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0744/06/10/56/ *Դ. Ալիխանյանի* վերաբերյալ որոշում, ԵԱԲԴ/0138/06/12):

Թեմա 10

Միջնորդությունները և բողոքները

(1 ժամ դասախոսություն)

1. Միջնորդությունները և բողոքները: Միջնորդությունների հարուցումը, ժամկետները և լուծումը: Վարույթի մասնակից ճանաչելու միջնորդությունները:
2. Վարույթն իրականացնող մարմինների վարույթային ակտերի բողոքարկումը, ժամկետները և լուծումը:

Չարցեր 1-2 – Անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Չարցեր 1-2 – Ինքնուրույն աշխատանք – հանձնարարված գրականության հիման վրա ուսանողները ծանոթանում են թեմային, այնուհետև հաջորդ դասախոսությունների ընթացքում անցկացվում է քննարկում (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն, Ընդհանուր մաս, Երևան, ԵՊՀ, 2006թ.):

ԹԵՄԱ 11.

Գույքային հայցը, վարձատրությունը, ծախսերը և դրանց հատուցումը

(1 ժամ դասախոսություն)

1. Գույքային հայցի նշանակությունը և իրավական բնույթը քրեական դատավարությունում: 2. Քրեական վարույթում գույքային հայցի առարկան և դրա փոխհատուցման ապահովումը: 3. Գույքային հայցի հարուցումը և դատարանի կողմից կայացվող որոշումները: Գույքային հայցից հրաժարվելը: Գույքային վնասի հատուցումը դատարանի նախաձեռնությամբ: 4. Պաշտպանի, թարգմանչի, փորձագետի վարձատրությունը: 5. Քրեական վարույթին մասնակցող անձանց կրած ծախսերի հատուցումը: 6. Դատական ծախսերի հասկացությունը, տեսակները և գանձման դատավարական կարգը:

2. Փաստաբանի, փորձագետի և թարգմանչի վարձատրությունը: Վարույթին ներգավված անձանց ծախսերը և դրանց հատուցումը:

Չարցեր 1-2 – Անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Չարցեր 1-2 – Ինքնուրույն աշխատանք – հանձնարարված գրականության հիման վրա ուսանողները ծանոթանում են թեմային, այնուհետև հաջորդ դասախոսությունների ընթացքում անցկացվում է քննարկում (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն, Ընդհանուր մաս, Երևան, ԵՊՀ, 2006թ., *Յ. Հարությունյանի* վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0151/01/09, *Ա. Ստեփանյանի* վերաբերյալ որոշում, ԼԴ/0327/01/10):

ԹԵՄԱ 12.

Գաղտնիության պահպանումը և դատավարական ժամկետները
(1 ժամ դասախոսություն)

1. Գաղտնիության պահպանման հասկացությունը և նշանակությունը քրեական դատավարությունում: 2. Անձնական և ընտանեկան կյանքի անձեռնմխելիությունը: 3. Պետական, բանկային, նոտարական, ծառայողական և օրենքով նախատեսված այլ գաղտնիքի պահպանումը:

2. Դատավարական ժամկետների հասկացությունը և նշանակությունը քրեական դատավարությունում: Դատավարական ժամկետների հաշվումը և բացթողնված ժամկետների վերականգնումը:

Հարցեր 1-2 – Անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Հարցեր 1-2 – Ինքնուրույն աշխատանք – հանձնարարված գրականության հիման վրա ուսանողները ծանոթանում են թեմային, այնուհետև հաջորդ դասախոսությունների ընթացքում անցկացվում է քննարկում (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն, Ընդհանուր մաս, Երևան, ԵՊՀ, 2006թ., է. Եղիմյանի վերաբերյալ որոշում, ՇՊ/0008/11/10):

Թեմա 13. Քրեական վարույթ նախաձեռները

(2 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ սեմինար, 1 ժամ գործնական)

1. Քրեական վարույթ նախաձեռները հասկացությունը և նշանակությունը: Քրեական վարույթ նախաձեռները խնդիրները: Քրեական վարույթ նախաձեռները մասնակիցները և նրանց լիազորությունները:

2. Քրեական վարույթ նախաձեռները առիթների հասկացությունը և տեսակները: Քրեական վարույթ նախաձեռները հիմքերը:

3. Հանցագործության մասին հաղորդումների ընդունման և գրանցման կարգը: Քրեական վարույթ նախաձեռները դատավարական կարգը: Քրեական վարույթ նախաձեռները ընթացքում կազմվող դատավարական փաստաթղթերը, դրանց բնույթը և նշանակությունը: Քրեական վարույթ նախաձեռները ձևով և բովանդակությամբ: Քրեական վարույթ նախաձեռները օրինականության և հիմնավորվածության նկատմամբ:

4. Քրեական վարույթի կարճման հասկացությունը, հիմքերը և կարգը: Քրեական վարույթը կարճելու մասին որոշումը և դրա բողոքարկման կարգը:

Հարցեր 1-4- Անցկացվում է ներածական դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Հարցեր 1-2 սեմինար, 3-4 գործնական՝ խնդիրների լուծում, դատավարական փաստաթղթերի կազմում (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն: Հատուկ մաս, Երևան, ԵՊՀ, 2010թ., Ա. Գոյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԱՔԴ/0049/01/09, Լ. Բաբայանի վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0093/11/11):

Թեմա 14. Նախաքննությունը և նրա ձևերը

(2 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ սեմինար)

1. Նախաքննությունը քրեական դատավարության փուլերի համակարգում: Նախաքննության հասկացությունը և էությունը: Նախաքննության փոխհարբերակցությունը դատավարության այլ փուլերի հետ:

2. Նախաքննության ձևերը՝ ընհանուր և պարզեցված վարույթները, դրանց բնութագրական գծերը:

3. Նախաքննության մարմինների համակարգը: Նախաքննության կառուցվածքը:

Հարցեր 1-3- Անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Հարցեր 1-2 սեմինար, 3 – Ինքնուրույն աշխատանք- հանձնարարված գրականության հիման վրա ուսանողները ծանոթանում են թեմային, այնուհետև հաջորդ դասախոսությունների ընթացքում անցկացվում է քննարկում (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն: Հատուկ մաս, Երևան, ԵՊՀ. 2010թ.):

Թեմա 15. Մինչդատական վարույթի ընդհանուր պայմանները

(2 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ սեմինար)

1. Մինչդատական վարույթի ընդհանուր պայմանների հասկացությունը և էությունը: Մինչդատական վարույթի ընդհանուր պայմանների տեսակները, դրանց փոխհարաբերակցությունը քրեական դատավարության սկզբունքների հետ:

2. Քննչական ենթակայության հասկացությունը և նշանակությունը: Քննչական ենթակայության տեսակները:

3. Քրեական վարույթների միացման և անջատման հասկացությունը, հիմքերը և պայմանները: Ժամկետների հաշվարկումը՝ քրեական վարույթները միացնելու և անջատելու դեպքում:

4. Նախաքննության կատարումը քննչական խմբի կողմից: Քննչական խմբի ղեկավարի լիազորությունները:

5. Նախաքննության տվյալների հրապարակման անթույլատրելիությունը: Նախաքննության ավարտը և դրա տեսակները:

6. Հետաքննության հասկացությունը և նշանակությունը: Հետաքննության բնութագրիչ գծերը: Հետաքննության և նախաքննության փոխհարաբերակցությունը: Հետաքննություն կատարելու հիմքերը: Հետաքննության մարմինների կողմից գաղտնի քննչական գործողությունների և օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների իրականացումը: Հետաքննության սկիզբը և ավարտը:

Հարցեր 1-6- Անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Հարցեր 1, 6 սեմինար, 2-5 Ինքնուրույն աշխատանք- հանձնարարված գրականության հիման վրա ուսանողները ծանոթանում են թեմային, այնուհետև հաջորդ դասախոսությունների ընթացքում անցկացվում է քննարկում (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն: Հատուկ մաս, Երևան, ԵՊՀ. 2010թ.):

Թեմա 16. Հանրային քրեական հետապնդումը

(2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ գործնական)

1. Քրեական հետապնդման հասկացությունը և նշանակությունը: Քրեական հետապնդման փոխհարաբերակցությունը քրեական դատավարության մյուս գործառույթների հետ: Քրեական հետապնդման սուբյեկտները և նրանց լիազորությունները:

2. Հանրային քրեական հետապնդման բնութագրական գծերը: Հանրային քրեական հետապնդում հարուցելու բովանդակությունը: Հանրային քրեական հետապնդում իրականացնող մարմինները և դրանց լիազորությունները: Հանրային քրեական հետապնդման ժամկետները և դրանց երկարացնելու դատավարական կարգը:

3. Անձին որպես մեղադրյալ ներգրավելը՝ որպես հանրային քրեական հետապնդման հարուցման ձև: Անձին որպես մեղադրյալ ներգրավելու հասկացությունը և նշանակությունը: Անձին որպես մեղադրյալ ներգրավելու հիմքերը: Անձին որպես մեղադրյալ ներգրավելու մասին որոշման բովանդակությունը և ձևը: Անձին որպես մեղադրյալ ներգրավելու հիմքերի հարաբերակցությունը՝ անձին ձերբակալելու, մեղադրական եզրակացություն կազմելու և դատավճիռ կայացնելու հիմքերի հետ: Հիմնավոր, ողջամիտ կասկածը՝ որպես դատավարական կատեգորիաներ:

4. Անձին մեղադրանք ներկայացնելու հասկացությունը, նշանակությունը և կարգը: Մեղադրյալին մեղադրանքի փաստական հանգամանքների և իրավական գնահատականի, ինչպես նաև օրենքով նախատեսված մեղադրյալի իրավունքների և պարտականությունների պարզաբանումը: Պաշտպանի մասնակցության ապահովումը: Մեղադրյալի հարցաքննությունը: Հարցաքննության առարկան, կարգը և դատավարական ամրագրումը: Մեղադրյալի իրավունքները ցուցմունք տալիս:

Նախկինում ներկայացված մեղադրանքի փոփոխման և լրացման հիմքերը և դատավարական կարգը:

5. Հայեցողական քրեական հետապնդման հասկացությունը, նշանակությունը և պայմանները: Հայեցողական քրեական հետապնդման հիման վրա՝ քրեական հետապնդում չհարուցելու կամ քրեական հետապնդումը դադարեցնելու մասին որոշումը և դրա բողոքարկման կարգը:

Հարցեր 1-5- Անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Հարցեր 1-6 գործնական՝ խնդիրների լուծում, դատավարական փաստաթղթերի կազմում, (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն: Հատուկ մաս, Երևան, ԵՊՀ. 2010թ., Գ. Ճաղարյան և այլոց վերաբերյալ ԵՇԴ/002/01/11):

Թեմա 17. Հանրային քրեական հետապնդման ժամկետի կասեցումը

(1 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ գործնական)

1. Հանրային քրեական հետապնդման ժամկետի կասեցման հասկացությունը և նշանակությունը: Հանրային քրեական հետապնդման ժամկետի կասեցման հիմքերը և պայմանները:

2. Հանրային քրեական հետապնդման ժամկետի կասեցման դատավարական կարգը: Հանրային քրեական հետապնդման ժամկետի կասեցումը մի քանի մեղադրյալների առկայության դեպքում:

3. Քրեական հետապնդման կասեցված ժամկետը վերսկսելը: Քրեական հետապնդման կասեցված ժամկետը վերսկսելու հիմքերը, կարգը և ժամկետների վերահաշվարկը:

4. Հանրային քրեական հետապնդման ժամկետը կասեցնելու մասին որոշման բողոքարկումը:

Հարցեր 1-4- Անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Հարցեր 1-4 – Ինքնուրույն աշխատանք- հանձնարարված գրականության հիման վրա

ուսանողները ծանոթանում են թեմային, այնուհետև հաջորդ դասախոսությունների ընթացքում անցկացվում է քննարկում (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն: Հատուկ մաս, Երևան, ԵՊՀ. 2010թ.):

Թեմա 17. Հանրային քրեական հետապնդում չհարուցելը կամ այն դադարեցնելը

(1 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ գործնական)

1. Քրեական հետապնդումը բացառող հանգամանքների հասկացությունը և դասակարգումը:

2. Արդարացնող հիմքերով քրեական հետապնդումը բացառող հանգամանքները և դրանց տեսակները:

3. Ոչ արդարացնող հիմքերով քրեական հետապնդումը բացառող հանգամանքները և դրանց տեսակները:

4. Քրեական հետապնդում չհարուցելու կամ այն դադարեցնելու դատավարական կարգը: Քրեական հետապնդում չհարուցելու կամ այն դադարեցնելու մասին որոշումը. դրա ձևը, բովանդակությունը և բողոքարկումը:

5. Չհարուցված կամ դադարեցված քրեական հետապնդումը նորոգելու հիմքերը և դատավարական կարգը:

6. Քրեական վարույթի կարճման հիմքերի և քրեական հետապնդումը բացառող հանգամանքների փոխհարաբերակցությունը:

Հարցեր 1-6- Անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Հարցեր 1-6 գործնական աշխատանք՝ խնդիրների լուծում և դատավարական փաստաթղթերի կազմում, – Ինքնուրույն աշխատանք- հանձնարարված գրականության հիման վրա ուսանողները ծանոթանում են թեմային, այնուհետև հաջորդ դասախոսությունների ընթացքում անցկացվում է քննարկում (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն: Հատուկ մաս, Երևան, ԵՊՀ. 2010թ., Լ. Զարյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0081/11/09, Հ. Մելքոնյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԱԴԴ/0009/11/10):

Թեմա 18. Նախաքննության ավարտը

(1 ժամ դասախոսություն)

1. Մեղադրական եզրակացություն կազմելով նախաքննության ավարտման հիմքերը և կարգը:

2. Մեղադրական եզրակացություն կազմելուց առաջ քրեական գործին ծանոթանալու հասկացությունը, նշանակությունը և կարգը: Դատավարության մասնակիցներին՝ գործի նյութերին ծանոթանալու իրենց դատավարական իրավունքների պարզաբանումը:

3. Մեղադրյալին նախաքննության ավարտման մասին տեղեկացնելը և նրա իրավունքները պարզաբանելը: Պաշտպանի մասնակցությունը նախաքննության ավարտմանը և նրա իրավունքները: Մեղադրյալին և պաշտպանին քրեական գործի նյութերին ծանոթացնելը:

4. Քրեական գործին ծանոթացնելու արձանագրության կազմումը: Քրեական գործին ծանոթանալու ընթացքում՝ դատավարության մասնակիցների կողմից ներկայացված միջնորդությունների քննարկումը և լուծումը:

5. Մեղադրական եզրակացությունը: Մեղադրական եզրակացության հասկացությունը և նշանակությունը: Մեղադրական եզրակացության փոխհարաբերակցությունը անձին որպես մեղադրյալ ներգարվելու որոշման հետ: Մեղադրական եզրակացության բովանդակությունը և ձևը: Մեղադրական եզրակացությանը կցվող նյութերը:

6. Մեղադրական եզրակացությամբ ստացված քրեական գործով հսկող դատախազի լուծմանը ենթակա հարցերը: Հսկող դատախազի գործողությունները և որոշումները մեղադրական եզրակացությամբ ստացված քրեական գործով: Մեղադրական եզրակացության պատճեն հանձնելը և շահագրգիռ անձանց գործը դատարան ուղարկելու մասին տեղեկացնելը:

Հարցեր 1-6- Անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Հարցեր 1-6- Ինքնուրույն աշխատանք- հանձնարարված գրականության հիման վրա ուսանողները ծանոթանում են թեմային, այնուհետև հաջորդ դասախոսությունների ընթացքում անցկացվում է քննարկում (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն: Հատուկ մաս, Երևան, ԵՊՀ. 2010թ., Գ. Ճադարյան և այլոց վերաբերյալ ԵՇԴ/002/01/11):

Թեմա 19. Պարզեցված նախաքննության առանձնահատկությունները

(1 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ գործնական)

1. Պարզեցված նախաքննության հասկացությունը և նշանակությունը: Պարզեցված նախաքննության ընդհանուր դրույթները: Քրեական հետապնդման ժամկետը պարզեցված նախաքննության ընթացքում:

2. Պարզեցված նախաքննության ընթացքում պարզաբանման ենթակա փաստական հանգամանքները:

3. Վարույթի նյութերին ծանոթանալու էությունը և նշանակությունը: Վարույթի նյութերին ծանոթանալու դատավարական կարգը և դատավարության մասնակիցների իրավունքները: Միջնորդությունների հարուցումը և լուծումը վարույթի նյութերին ծանոթանալիս:

4. Մեղադրական ակտը: Մեղադրական ակտի բովանդակությունը և ձևը: Մեղադրական ակտի և մեղադրական եզրակացության փոխհարաբերակցությունը: Հսկող դատախազի գործողությունները մեղադրական ակտը ստանալուց հետո:

Հարցեր 1-4- Անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Հարցեր 3-4 գործնական՝ փաստաթղթերի կազմում, 1-2 – Ինքնուրույն աշխատանք- հանձնարարված գրականության հիման վրա ուսանողները ծանոթանում են թեմային, այնուհետև հաջորդ դասախոսությունների ընթացքում անցկացվում է քննարկում (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն: Հատուկ մաս, Երևան, ԵՊՀ. 2010թ.):

Թեմա 20. Քննչական գործողություններ

(4 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ գործնական)

1. Քննչական գործողությունների հասկացությունը, տեսակները և համակարգը: Քննչական գործողությունների տեղը դատավարական գործողությունների համակարգում: Քննչական գործողությունների նպատակները և հիմքերը:

2. Քննչական գործողությունների կատարման ընդհանուր կանոնները:

3. Քննչական գործողությունների մասնակիցները և նրանց իրավունքների պաշտպանության ընդհանուր երաշխիքները:

4. Անչափահասների մասնակցությամբ կատարվող քննչական գործողությունների առանձնահատկությունները: Խուլ, Խուլ, համր կամ ծանր հիվանդությամբ տառապող անձի մասնակցությամբ կատարվող քննչական գործողությունների առանձնահատկությունները:

5. Քննչական գործողություն կատարելիս տեխնիկական միջոցների կիրառումը: Քննչական գործողության արձանագրությունը:

6. Հարցաքննություն: Հարցաքննության հասկացությունը և տեսակները: Հարցաքննության կատարման ընդհանուր պայմանները: Ձերբակալվածի, մեղադրյալի, տուժողի, վկայի, փորձագետի հարցաքննության բնութագիրը: Հարցաքննվողներին կանչելու դատավարական կարգը և դատավարական ամրագրումը: Դատավարության մասնակիցների իրավունքները և պարտականությունները ցուցմունք տալիս:

7. Առերեսումը: Առերեսման հասկացությունը, նպատակները և հիմքերը: Առերեսման մասնակիցները և նրանց իրավունքներն ու պարտականությունները: Առերեսման կատարման կարգը, դրա ընթացքի և արդյունքների դատավարական ամրագրումը:

8. Ցուցմունքը տեղում ստուգելը: Ցուցմունքը տեղում ստուգելու հասկացությունը, նպատակը, հիմքերը և պայմանները: Դրա տարբերությունը հարցաքննությունից, զննումից և քննչական փորձարարությունից: Ցուցմունքը տեղում ստուգելու դատավարական կարգը, ընթացքի և արդյունքների ամրագրումը:

9. Չննում: Չննման հասկացությունը և տեսակները: Չննման նպատակները, հիմքերը և կարգը: Չննման մասնակիցները և նրանց դատավարական իրավունքներն ու պարտականությունները: Չննման ընթացքի և արդյունքների դատավարական ամրագրումը:

10. Քննում: Քննման հասկացությունը և տեսակները: Քննման տարբերությունը դատաբժշկական հետազոտումից: Քննման հիմքերը, նպատակները, պայմանները, դատավարական կարգը և ամրագրումը: Քննման մասնակիցները և նրանց դատավարական իրավունքները և պարտականությունները: Քննում կատարելիս անձի իրավունքների պաշտպանության երաշխիքները:

11. Փորձարարությունը: Փորձարարության հասկացությունը, նպատակները և տեսակները: Փորձարարությանը մասնակցող անձինք: Անձի իրավունքների պաշտպանությունը փորձարարություն կատարելիս: Փորձարարության իրականացման դատավարական կարգը և արդյունքների ամրագրումը:

12. Ճանաչումը: Ճանաչման հասկացությունը, նպատակները և հիմքերը: Ճանաչման տեսակները: Ճանաչման մասնակիցները: Ճանաչման դատավարական կարգը, ընթացքի և արդյունքների ամրագրումը:

13. Տեղեկատվության պահանջը: Տեղեկատվության պահանջի տեղը և դերը քննչական գործողությունների համակարգում: Տեղեկատվության պահանջի հասկացությունը, հիմքերը և կարգը:

14. Առարկաներ կամ փաստաթղթեր վերցնելը: Առարկաներ կամ փաստաթղթեր վերցնելու հասկացությունը և նշանակությունը: Առարկաներ կամ փաստաթղթեր վերցնելու դատավարական կարգը: Այդ գործողության կատարման ընթացքի և արդյունքների ամրագրումը:

15. Խուզարկությունը: Խուզարկության հասկացությունը և տեսակները: Խուզարկության կատարման նպատակները, հիմքերը և պայմանները: Խուզարկության մասնակիցները և նրանց դատավարական իրավունքներն ու պարտականությունները: Խուզարկության իրականացման

դատավարական կարգը, ընթացքի և արդյունքների դատավարական ամրագրումը: Անձնական խուզարկություն: Բնակարանի խուզարկության առանձնահատկությունները: Անձի սահմանադրական իրավունքների ապահովման երաշխիքները խուզարկություն կատարելիս: Խուզարկություն իրականացնելու հետ կապված վարույթն իրականացնող մարմնի գործողությունների բողոքարկումը:

16. Առգավումը: Առգրավման հասկացությունը, հիմքերը և տեսակները: Առգրավման տարբերությունը խուզարկությունից: Առգրավման մասնակիցները: Առգրավման դատավարական կարգը և արդյունքների ամրագրումը: Առգրավման առանձին տեսակների կատարման առանձնահատկությունները:

17. Արտաշիրմում: Արտաշիրման հասկացությունը, հիմքերը և պայմանները: Արտաշիրման մասնակիցները, նրանց դատավարական իրավունքները և պարտականությունները: Արտաշիրման կարգը, ինչպես նաև ընթացքի և արդյունքների դատավարական ամրագրումը: Արտաշիրմում կատարող վարույթն իրականացնող մարմնի որոշման և գործողությունների բողոքարկումը:

Հարցեր 1-17- Անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Հարցեր 6-17 գործնական՝ խնդիրների լուծում, 1-5 Ինքնուրույն աշխատանք- հանձնարարված գրականության հիման վրա ուսանողները ծանոթանում են թեմային, այնուհետև հաջորդ դասախոսությունների ընթացքում անցկացվում է քննարկում, թեմայի շրջանակներում քննարկում են նաև ՀՀ վճռաբեկ դատարանի համապատասխան որոշումները (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն: Հատուկ մաս, Երևան, ԵՊՀ. 2010թ., <<Մեզո Գոլդ>> ՍՊԸ վերաբերյալ որոշում, ԵՇԴ/1133/07/11, 9 նոյեմբերի 2010 թվականի ՍԴ 923 որոշումը):

Թեմա 21. Գաղտնի քննչական գործողություններ

(1 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ գործնական)

1. Գաղտնի քննչական գործողությունների հասկացությունը և նշանակությունը: Գաղտնի քննչական գործողությունների տարբերությունը քննչական գործողություններից:

2. Գաղտնի քննչական գործողությունների կատարման ընդհանուր կանոնները: Գաղտնի քննչական գործողությունների կատարման հիմքերը և պայմանները: Գաղտնի քննչական գործողությունների իրավաչափության երաշխիքները:

3. Գաղտնի քննչական գործողություն կատարելու մասին քննիչի հանձնարարության էությունը և դատավարական ձևը: Գաղտնի քննչական գործողության արձանագրության բովանդակությունը և ձևը:

4. Գաղտնի քննչական գործողությունների տեսակները՝ ներքին դիտում, արտաքին դիտում, նամակագրության և այլ ոչ թվային հաղորդումների վերահսկում, թվային, այդ թվում՝ հեռախոսային հաղորդակցության վերահսկում, ֆինանսական գործարքների վերահսկում, կաշառք ստանալու կամ կաշառք տալու նմանակում:

Հարցեր 1-4- Անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Հարցեր 2-4 գործնական՝ խնդիրների լուծում, 1 – Ինքնուրույն աշխատանք-

հանձնարարված գրականության հիման վրա ուսանողները ծանոթանում են թեմային, այնուհետև հաջորդ դասախոսությունների ընթացքում անցկացվում է քննարկում, թեմայի շրջանակներում քննարկում են նաև ՀՀ վճռաբեկ դատարանի համապատասխան որոշումները (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն: Հատուկ մաս, Երևան, ԵՊՀ. 2010թ., 23 նոյեմբերի 2010 թվականի ՄԴ 926 որոշումը):

Թեմա 23. Փորձաքննությունը

(1 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ սեմինար)

1. Փորձաքննության հասկացությունը և դրա տեղը դատավարական գործողությունների համակարգում: Փորձաքննության նպատակը և սահմանները: Փորձաքննության տեսակները: Փորձաքննության օբյեկտը և առարկան:

2. Փորձաքննության նշանակման և կատարման հիմքերը և կարգը: Փորձաքննության պարտադիր կատարումը: Փորձաքննություն նշանակելու մասին որոշման բովանդակությունը և ձևը:

3. Դատավարության մասնակիցների իրավունքները փորձաքննություն նշանակելիս և կատարելիս:

4. Փորձագետի հարցաքննությունը: Փորձագետի հարցաքննության դատավարական կարգը: Փորձագետի ցուցմունքների ապացուցողական նշանակությունը:

5. Փորձաքննության համար նմուշ ստանալու էությունը և նշանակությունը: Փորձաքննության համար նմուշի տեսակները: Փորձաքննության համար նմուշ ստանալու հիմքերը և դատավարական կարգը: Փորձաքննության կատարման կապակցությամբ շահագրգիռ անձանց իրավունքները:

6. Փորձաքննության տեսակները և դրանց առանձնահատկությունները՝ հանձնաժողովային և համալիր փորձաքննություն, լրացուցիչ և կրկնակի փորձաքննություն:

7. Փորձագետի եզրակացության բովանդակությունը և ձևը:

Հարցեր 1-7- Անցկացվում է դասախոսություն՝ խմբային քննարկման միջոցով:

Հարցեր 1-5 սեմինար, 2-7- Ինքնուրույն աշխատանք- հանձնարարված գրականության հիման վրա ուսանողները ծանոթանում են թեմային, այնուհետև հաջորդ դասախոսությունների ընթացքում անցկացվում է քննարկում (պահանջվող նյութը՝ ՀՀ քրեական դատավարություն: Հատուկ մաս, Երևան, ԵՊՀ. 2010թ.):

ՀԱՐՑԱՇԱՐ

*«ՀՀ քրեական դատավարություն» դասընթացի
առաջին ընթացիկ ստուգման*

1. Քրեական դատավարությունը՝ որպես գործողությունների և հարաբերությունների համակարգ: Քրեական դատավարության օրենսգրքի նպատակը:
2. Քրեական դատավարության համակարգը և փուլերի ընդհանուր բնութագիրը:
3. Քրեական դատավարության իրավունքը որպես իրավական կարգավորման ինքնուրույն ճյուղ:
4. Քրեական դատավարության գործառույթների հասկացությունը և տեսակները:
5. Քրեական դատավարական ձևի հասկացությունը և նշանակությունը: Քրեադատավարական ձևի միասնականությունը և տարբերացումը:
6. Քրեական դատավարության իրավունքի աղբյուրները:
7. Քրեական դատավարական օրենքի ներգործությունը ժամանակի և տարածության մեջ, ինչպես նաև ըստ անձանց շրջանակների:
8. Հանրայնության սկզբունքի էությունը և նշանակությունը:
9. Բոլորի հավասարությունը օրենքի առջև սկզբունքի հասկացությունը և բովանդակությունը:
10. Անմեղության կանխավարկածի հասկացությունը և բովանդակությունը:
11. Անձի ազատությունը և անձնական անձեռնմխելիությունը:
12. Իրավաբանական օգնության ապահովումը:
13. Մեղադրյալի պաշտպանության ապահովումը:
14. Կողմերի հավասարությունը և մրցակցությունը քրեական դատավարությունում:
15. Պատշաճ ապացուցման հասկացությունը և բովանդակությունը:
16. Դատական պաշտպանության ապահովումը:
17. Վարույթի ողջամետ ժամկետի հասկացությունը և բովանդակությունը:
18. Կրկին դատվելու անթույլատրելիությունը:
19. Վարույթի լեզուն: Դատական վարույթի հրապարակայնությունը:
20. Ոչ իրավաչափ վարքագծի արգելքի հասկացությունը և բովանդակությունը:
21. Դատարան (դատավոր): Դատարանի կազմը և իրավասությունը:
22. Դատախազ: Նրա լիազորությունները մինչդատական և դատական վարույթներում:
23. Քննչական մարմնի ղեկավարի դատավարական վիճակը:
24. Քննիչ: Նրա լիազորությունները և դատավարական ինքնուրույնությունը:
25. Հետաքննության մարմնի դատավարական վիճակի առանձնահատկությունները: Հետաքննության մարմնի պետի և հետաքննիչի լիազորությունները:
26. Մեղադրյալ: Նրա իրավունքները և պարտականությունները: Մեղադրյալի օրինական ներկայացուցչի դատավարական վիճակը:
27. Պաշտպանի հասկացությունը: Պաշտպանի դատավարական վիճակը: Նրա իրավունքները և պարտականությունները:
28. Պաշտպան հրավիրելը, նշանակելը, փոխարինելը: Պաշտպանի պարտադիր մասնակցությունը: Պաշտպանից հրաժարվելը: Պաշտպանի մասնակցության դադարեցումը:
29. Տուժող: Նրա իրավունքները և պարտականությունները:
30. Գույքային պատասխանող: Նրա իրավունքները և պարտականությունները:
31. Վկայի դատավարական վիճակը: Նրա իրավունքները և պարտականությունները:
32. Փորձագետի դատավարական վիճակը: Նրա իրավունքները և պարտականությունները:

33. Վարույթի մասնակցությունը բացառող հանգամանքները:
34. Ապացույցների հասկացությունը և նշանակությունը քրեական դատավարությունում: Ապացույցների թույլատրելիությունը և վերաբերելիությունը:
35. Ձերբակալված անձի և մեղադրյալի ցուցմունքների հասկացությունը, առարկան և նշանակությունը:
36. Վկայի և տուժողի ցուցմունքները:
37. Փորձագետի եզրակացությունը, կարծիքը և ցուցմունքը:
38. Իրեղեն ապացույցների հասկացությունը, նշանակությունը և տեսակները:
39. Ապացուցողական և վարույթային գործողությունների արձանագրությունները և դրանց տեսակները:
40. Արտավարույթային փաստաթղթերը՝ որպես ապացույցի ինքնուրույն տեսակ:
41. Ապացուցման տարրերը՝ հավաքում, ստուգում և գնահատում:
42. Ապացուցման սուբյեկտների հասկացությունը և տեսակները: Ապացուցման պարտականության ընդհանուր բնութագիրը:
43. Քրեական վարույթի ընթացքում ապացուցման առարկան և սահմանները:
44. Ձերբակալման հասկացությունը, հիմքերը, տեսակները, ժամկետները և դատավարական կարգը:
45. Կալանքի կիրառման հիմքերը և դատավարական կարգը: Կալանքի կիրառման իրավաչափության պայմանները և ժամկետները:
46. Տնային կալանքի հասկացությունը և բովանդակությունը:
47. Վարչական հսկողության հասկացությունը և նշանակությունը:
48. Գրավի հասկացությունը, հիմքերը և կիրառման կարգը:
49. Պաշտոնավարության կասեցման հասկացությունը, հիմքերը և կիրառման կարգը: Բացակայելու արգելքի հասկացությունը, հիմքերը, պայմանները և կիրառման կարգը:
50. Երաշխավորության հասկացությունը, հիմքերը, պայմանները և կիրառման կարգը:
51. Դաստիարակչական հսկողության հասկացությունը, հիմքերը և կիրառման կարգը: Զինվորական հսկողության հասկացությունը, հիմքերը և կիրառման կարգը:
52. Գույքի արգելադրման հասկացությունը, հիմքերը, պայմանները և դատավարական կարգը:
53. Դատավարական սանկցիաների հասկացությունը, տեսակները, կիրառման հիմքերը և կարգը:
54. Միջնորդությունները և բողոքները:
55. Գույքային հայցի նշանակությունը և իրավական բնույթը քրեական դատավարությունում: Գույքային հայցի հարուցումը և դատարանի կողմից կայացվող որոշումները:

ՀԱՐՑԱՇԱՐ

*«ՀՀ քրեական դատավարություն» դասընթացի
երկրորդ ընթացիկ ստուգման*

1. Քրեական վարույթ նախաձեռնելու հասկացությունը և նշանակությունը:
2. Քրեական վարույթ նախաձեռնելու առիթների հասկացությունը և տեսակները:
3. Քրեական վարույթ նախաձեռնելու հիմքերը: Քրեական վարույթ նախաձեռնելու դատավարական կարգը:
4. Քրեական վարույթի կարճման հասկացությունը, հիմքերը և կարգը: Քրեական վարույթը կարճելու մասին որոշումը և դրա բողոքարկման կարգը:
5. Նախաքննության հասկացությունը, ձևերը և նշանակությունը:
6. Քննչական ենթակայության հասկացությունը և նշանակությունը: Քննչական ենթակայության տեսակները:
7. Նախաքննության կատարումը քննչական խմբի կողմից: Քննչական խմբի ղեկավարի լիազորությունները:
8. Հետաքննության հասկացությունը և նշանակությունը: Հետաքննության բնութագրիչ գծերը:
9. Քրեական հետապնդման հասկացությունը, սուբյեկտները և նշանակությունը:
10. Հանրային քրեական հետապնդում հարուցելու բովանդակությունը: Անձին որպես մեղադրյալ ներգրավելը՝ որպես հանրային քրեական հետապնդման հարուցման ձև:
11. Անձին մեղադրանք ներկայացնելու հասկացությունը, նշանակությունը և կարգը:
12. Մեղադրյալի հարցաքննությունը: Հարցաքննության առարկան, կարգը և դատավարական ամրագրումը: Մեղադրյալի իրավունքները ցուցմունք տալիս:
13. Հայեցողական քրեական հետապնդման հասկացությունը, նշանակությունը և պայմանները:
14. Հանրային քրեական հետապնդման ժամկետի կասեցման հասկացությունը, հիմքերը և պայմանները:
15. Քրեական հետապնդումը բացառող հանգամանքների հասկացությունը, դասակարգումը և դատավարական կարգը:
16. Մեղադրական եզրակացություն կազմելով նախաքննության ավարտման հիմքերը և կարգը:
17. Մեղադրական եզրակացության հասկացությունը և նշանակությունը: Մեղադրական եզրակացության բովանդակությունը և ձևը:
18. Հսկող դատախազի գործողությունները և որոշումները մեղադրական եզրակացությամբ ստացված քրեական գործով:
19. Պարզեցված նախաքննության հասկացությունը, ժամկետները և պարզաբանման ենթակա փաստական հանգամանքները: Մեղադրական ակտի բովանդակությունը և ձևը:
20. Քննչական գործողությունների հասկացությունը, տեսակները և համակարգը:
21. Քննչական գործողությունների կատարման ընդհանուր կանոնները: Քննչական գործողության արձանագրությունը:
22. Հարցաքննության հասկացությունը և տեսակները: Հարցաքննության կատարման ընդհանուր պայմանները:
23. Ձերբակալվածի և մեղադրյալի հարցաքննության բնութագիրը:

24. Տուժողի, վկայի և փորձագետի հարցաքննության բնութագիրը:
25. Առերեսման հասկացությունը, նպատակները հիմքերը և դատավարական կարգը:
26. Ցուցմունքը տեղում ստուգելու հասկացությունը, նպատակը, հիմքերը, պայմանները և դատավարական կարգը:
27. Զննման հասկացությունը, հիմքերը, տեսակները և դատավարական կարգը:
28. Քննման հասկացությունը, հիմքերը, պայմանները և դատավարական կարգը:
29. Փորձարարության հասկացությունը, նպատակները, տեսակները և դատավարական կարգը:
30. Ճանաչման հասկացությունը, նպատակները, տեսակները, հիմքերը և դատավարական կարգը:
31. Տեղեկատվության պահանջի հասկացությունը, հիմքերը և կարգը:
32. Առարկաներ կամ փաստաթղթեր վերցնելու հասկացությունը, նշանակությունը և դատավարական կարգը:
33. Խուզարկության հասկացությունը, հիմքերը, տեսակները և դատավարական կարգը:
34. Առգրավման հասկացությունը, հիմքերը, տեսակները և դատավարական կարգը:
35. Գաղտնի քննչական գործողությունների հասկացությունը և նշանակությունը:
36. Գաղտնի քննչական գործողությունների կատարման ընդհանուր կանոնները, կատարման հիմքերը և պայմանները:
37. Գաղտնի քննչական գործողությունների տեսակները:
38. Փորձաքննության հասկացությունը, նպատակը և տեսակները: Փորձաննության դատավարական կարգը:
39. Փորձագետի հարցաքննությունը: Փորձագետի հարցաքննության դատավարական կարգը: Փորձագետի ցուցմունքների ապացուցողական նշանակությունը:
40. Փորձաքննության համար նմուշ ստանալու էությունը և դատավարական կարգը:

**«Քրեական դատավարություն -1» դասընթացի համար
առաջարկվող ընդհանուր գրականություն**

ՆՈՐՄԱՏԻՎ ԱԿՏԵՐ

1. ՀՀ Սահմանադրություն, 2005թ.:
2. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգիրք, 2010թ.:
3. ՀՀ քրեական օրենսգիրք, 2009թ.:
4. ՀՀ դատական օրենսգիրք, 2009թ.,
5. ՀՀ օրենք «Փաստաբանության մասին», 2004թ.:
6. ՀՀ օրենք «Դատախազության մասին», 2007թ.:
7. Մարդու իրավունքների մասին համընդհանուր հռչակագիրը (10.12.1948թ.):
8. Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին դաշնագիրը (16.12.1966թ.):
9. Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիան (1950թ.):
10. Դատական մարմինների անկախության հիմնարար սկզբունքները (1985թ.):

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ա) դասագրքեր, ուսումնական ձեռնարկներ

11. Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարություն: Ընդհանուր մաս. Երևան, Երևանի համալս. հրատ., 2006թ.:
12. Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարություն: Հատուկ մաս. Երևան, Երևանի համալս. հրատ., 2010թ.:
13. Հայաստանի Հանրապետության դատախազությունը, Երևան, Երևանի համալս. հրատ., 2004թ.:
14. Հայաստանի Հանրապետության դատարանակազմությունը և իրավապահպան մարմինները, Երևան, Երևանի համալս. հրատ., 2010թ.:
- բ) մեծագրություններ, գիտական հոդվածներ
15. **Ղազինյան Գ.Ս.** Քրեական դատավարության պատմական և արդի հիմնախնդիրները Հայաստանում, Երևան, Երևանի համալս. հրատ., 2001թ.:
16. **Դիլբանդյան Ս.Ա.** Անձի իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության ապահովումը Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության մինչդատական վարությամբ, Երևան, 2011թ.
17. **Դիլբանդյան Ս.Ա.** Տուժողի իրավունքների և օրինական շահերի ապահովումը քրեական դատավարությունում, Երևան, «Տիգրան Մեծ» հրատ., 1998թ.
18. **Դիլբանդյան Ս.Ա.** ՀՀ քրեական դատավարության օրենսդրության համապատասխանությունը մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի 5-րդ, 6-րդ հոդվածներին և 7-րդ արձանագրության 2-րդ, 3-րդ, 4-րդ հոդվածներին, Երևան, 2001թ.:
19. **Դիլբանդյան Ս.Ա.** «Դատավարական ձև» հասկացության ըմբռնումը քրեական դատավարությունում, «Բանբեր» Երևանի համալսարանի, Երևան, 2009, թիվ 3 (129):
20. **Դիլբանդյան Ս.Ա.** Հանրային և մասնավոր հիմքերի հարաբերակցությունը քրեական դատավարությունում, «Բանբեր» Երևանի համալսարանի իրավագիտություն, Երևան, 2010, թիվ 130, 3:
21. **Դիլբանդյան Ս.Ա.** Տուժողի իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության ապահովման հիմնահարցերը նախնական քննության փուլում, Բանբեր Երևանի համալսարանի, Իրավագիտություն, Երևան, 2010, թիվ 131.3
22. **Մելիքյան Ռ.Ն.** Վերաքննությունը Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարությունում: - Եր.: Երևանի համալս. հրատ., 2007թ.:
23. **Ղուկասյան Հ.Հ.** Պաշտպանի դատավարական վիճակը նախնական քննության փուլում,

- Երևան, Երևանի համալս. հրատ., 2001թ.:
24. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության մեկնաբանություններ, / Գ. Հարությունյանի և Ա. Վաղարշյանի խմբագրությամբ/, Եր.: 2010 թ.:
 25. Հայաստանի Հանրապետության Վճռաբեկ դատարանի քրեական գործերով որոշումների ժողովածու, Հատոր 1, Երևան, 2009, 2011, 2012, թ.:
 26. Հայաստանի Հանրապետության Վճռաբեկ դատարանի քրեական գործերով որոշումների ժողովածու, Հատոր 2, Երևան, 2011թ.:
 27. Հայաստանի Հանրապետության Վճռաբեկ դատարանի քրեական գործերով որոշումների ժողովածու, Հատոր 3, Երևան, 2012թ.:
 28. Հայաստանի Հանրապետության Վճռաբեկ դատարանի քրեական գործերով որոշումների ժողովածու, Հատոր 4, Երևան 2013թ.:
 29. «Պետություն և իրավունք» ամսագիր, N 1, (59), Երևան, 2013թ.:
 30. Հանցավորության դեմ պայքարը և մարդու իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության հիմնախնդիրները, Երևանի պետ. համալ. հրատ., Երևան, 2004թ.:
 31. Մարդու իրավունքների պաշտպանության եվրոպական չափանիշները Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարությունում, Երևանի պետ. համալ. հրատ., Երևան, 2010թ.:
 32. Адвокат в уголовном процессе. /Под ред. П.А. Лупинской, М., 1997.
 33. **Белкин А.Р.** Теория доказывания, М., 2003.
 34. **Викторов Б.А.** Общие условия предварительного расследования в советском уголовном процессе. М., 1971.
 35. **Гуляев А.П.** Следователь в советском уголовном процессе. М., 1981.
 36. **Гуценко К.Ф., Головки Л.В., Филимонов Б.А.** Уголовный процесс западных государств. М., 2001.
 37. Доказывание в уголовном процессе: традиции и современность /Под ред. В.А. Власхина. М., 2000.
 38. **Демидов И.Ф.** Проблема прав человека в российском уголовном процессе М., 1995,
 39. **Добровольская Т.Н.** Принципы советского уголовного процесса. М., 1971.
 40. **Зинатулин З.З.** Уголовно-процессуальное принуждение и его эффективность. М., 1981.
 41. **Жогин Н.В., Фаткулин Ф.Н.** Предварительное следствие. М., 1965.
 42. **Казинян Г.С., А.Б. Соловьев** Проблемы эффективности следственных действий, Ереван, 1987.
 1. **Казинян Г.С.** Актуальные проблемы уголовно-процессуального законодательства в третьей Республике Армения (сравнительно-правовое исследование). Ереван: 1999.
 2. **Кипнис Н.М.** Допустимость доказательств в уголовном судопроизводстве, М., 1995,
 3. **Кругликов А.П.** Правовое положение органов и лиц, производящих дознание, в советском уголовном процессе. Волгоград. 1986.
 4. Курс. сов. уголовного процесса. Общая часть./Под ред. А.Д.Бойкова и И.И.Карпеца. М., 1989:
 5. Куцова Э.Ф. Гарантии прав личности в советском уголовном процессе. М., 1973.
 6. Лазарева В.А. Теория и практика судебной защиты в уголовном процессе, Самара, 2000,
 7. Ларин А.М. Расследование по уголовному делу: процессуальные функции. М., 1986.
 8. Лузгин А. Расследование как процесс познания. М., 1969.
 9. Михайлова Т.А. Производство по применению принудительных мер медицинского

- характера: Методическое пособие.—М., 1987.
10. Петрухин И.Л. Свобода личности и уголовно-процессуальное принуждение. М., 1985.
 11. Петрухин И.Л. Судебные гарантии прав личности в уголовном процессе, М., 1992:
 12. Правовая система США. 3-й выпуск. М., 2007.
 13. Орлов Ю.К. Основы теории доказательств в уголовном процессе, М., 2000,
 14. Ратинов А.Р. Судебная психология для следователей, М., 2001.
 15. Рыжаков А.П. Следственное действие и иные способы собирания доказательств. М., 1997,
 16. Смирнов А.В. Состязательный процесс. М., 2001.
 17. Смирнов А.В. Модели уголовного процесса, СПб, 2000,
 18. Соловьев А.Б. Как организовать расследование, М., 2000.
 19. Стецовский Ю.И. Адвокат в уголовном судопроизводстве. М., 1972.
 20. Стрёмовский В.А. Участники предварительного следствия. Ростов. 1966.
 21. Строгович М.С. Курс советского уголовного процесса.(в 2-х т.). М., 1968 и 1970.
 22. **Татоян А.А.** Расследование дела в системе уголовно-процессуальных функций (сравнительно-правовой анализ).—Ер.: Изд. Ереванского ун-та, 2007.
 23. Теория доказательств в советском уголовном процессе. М., 1973.
 24. Теоретические основы предварительного следствия. М., 1971.
 25. Тетерин Б.С., Трошкин Е.З. Возбуждение и расследование уголовных дел. М., 1997.
 26. Токарева М.Е. Процессуальные сроки при расследовании преступлений. М., 1976.
 27. Шадрин В.С. Обеспечение прав личности при расследовании, М., 2000,
 28. Шестакова С.Д. Состязательность уголовного процесса. М., 2001.
 29. Шейфер С.А. Собираение доказательства в советском уголовном процессе. Саратов, 1986.
 30. Шейфер С.А. Следственные действия. Основания, процессуальный порядок и доказательственное значение, М., 2004,
 31. Якуб М.Л. Процессуальная форма в советском уголовном судопроизводстве. М., 1981.
 32. Фойницкий И.Я. Курс уголовного судопроизводства. С.Петербург, 1996.

68. Եվրոպական դատարանի նախադեպեր՝

1. Դատարանի կամ դատական քննության իրավունք

- ա/ Golder v United Kingdom (1975)
- բ/ Dubinskaya v Russia (2006)
- գ/ Albert and Le Compte v Belgium (1983)
- դ/ Ashingdane v United Kingdom (1985)
- ե/ Monnell and Morris v United Kingdom (1987)
- զ/ Marpa Zeeland B.V. and Metal Welding B.V. v Netherlands (2004)
- է/ Airey v Ireland (1979),
- ը/ Bertuzzi v France (2003)

2. Անկախ և անկողմնակալ դատարան

- ա/ Buzescu v Romania (2005)
- բ/ Van de Hurk v Netherlands (1994)
- գ/ Lavents v Latvia (2002)

դ/ Posokhov v Russia (2003)
է/ Zlinsat Spol. S.R.O. v Bulgaria (2006)
զ/ Clarke v United Kingdom (dec.) (2005)
Է/ Belukha v Ukraine (2006)
Ա. Ղարիբյանի վերաբերյալ որոշում, ԿԴ/0008/06/11
Յ. Սահակյանի վերաբերյալ որոշում, ԼԴ/02/12/01/10,

3. Մրցակցություն և կողմերի հավասարություն

ա/ Brandstetter v Austria (1991)
բ/ Barbera, Messegue and Jabardo v Spain (1988)
զ/ Bricmont v Belgium (1989)
դ/ Rowe and Davis v United Kingdom (2000)
է/ Edwards and Lewis v United Kingdom (2004)
զ/ Neumeister v Austria (1968)
Է/ Wynen and Centre Hospitalier Interrégional Edith-Cavell v Belgium (2002)
Մ. Յակոբյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԷԴ/0009/12/10
Ս. Սաքանյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԷԴ/0058/01/10
Ա. Բաբայանի և Ս. Թունանյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԷԴ/0044/01/11,

4. Հրապարակայնություն

ա/ B. and P. v United Kingdom (2001)
բ/ Riepan v Austria (2000)
զ/ Pretto and Others v Italy (1983)
դ/ Martinie v France (2006)

5. Գործի քննությունը ողջամիտ ժամկետում

ա/ H. v France (1989)
բ/ Milasi v Italy (1987)
զ/ Bottazzi v Italy (1999)
դ/ Baggetta v Italy (1987)
է/ Tomasic v Croatia (2006)
զ/ Vaivada v Lithuania (dec.)(2005)

6. Անմեղության կախավարկած

ա/ Ringvold v Norway (2003)
բ/ Minelli v Switzerland (1983)
դ/ Geerings v Netherlands (2007)
է/ Allenet de Ribemont v France (1995)
Ս. Գաբրիելյանի վերաբերյալ որոշում, ԵՇԴ/0115/01/09

7. Պաշտպանության իրավունք

ա/ Krempovskij v Lithuania (dec.)(1999)

- բ/ Ocalan v Turkey (2003)
- գ/ G.B. v France (2001)
- դ/ Jaspers v Belgium (1981)
- ե/ Berlinski v Poland (2002)
- զ/ Zhelezov v Russia (dec.)(2002)
- է/ Latimer v United Kingdom (dec.)(2005)
- զ/ Artico v Italy (1980)
- է/ Luca v Italy (2001)
- Ա. Ժապայանի վերաբերյալ որոշում, ՏԴ/0115/01/09

8. Ազատության և անձեռնմխելիության իրավունք

- ա/ Guzzardi v Italy (1980)
- բ/ Quinn v France (1995)
- գ/ Bizzotto v Greece (1996)
- դ/ Svipsta v Latvia (2006)
- ե/ Garabayev v Russia (2007)
- զ/ Fedotov v Russia (2005)
- է/ Labita v Italy (2000)
- ը/ Fox, Campbell and Hartley v United Kingdom (1990)

69. ՀՀ Սահմանադրական դատարանի որոշումներ՝

1. 24 Նոյեմբերի 2007 թվականի ՍԴ ԿՆ-710,
2. 11 Յունիսի 2007 թվականի ՍԴ ԿՆ-691,
3. 11 Մարտի 2007 թվականի ՍԴ ԿՆ-720,
4. 20 Նոյեմբերի 2007 թվականի ՍԴ ԿՆ-709
5. 9 նոյեմբերի 2010 թվականի ՍԴ ԿՆ- 923
6. 23 նոյեմբերի 2010 թվականի ՍԴ ԿՆ- 926
7. 4 փետրվարի 2011 թվականի ՍԴ ԿՆ- 934
8. 12 սեպտեմբերի 2009 թվականի ՍԴ ԿՆ- 827
9. 7 դեկտեմբերի 2009 թվականի ՍԴ ԿՆ- 844
10. 19 հունվարի 2010 թվականի ՍԴ ԿՆ- 852
11. 8 հոկտեմբերի 2013 թվականի ՍԴ ԿՆ- 1119

70. ՀՀ վճռաբեկ դատարանի որոշումներ՝

1. Վ. Գևորգյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0678/06/10.
2. Ս. Գրիգորյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0281/01/10,
3. Գ. Մկրտչյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0002/11/10
4. Ս. Մարգարյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0081/01/11
5. Լ. Բաբայանի վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0093/11/11
6. Է. Եղինյանի վերաբերյալ որոշում, ԼԴ/0008/11/10,
7. Մ. Հակոբյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԴԴ/009/12/10,
8. Ս. Սահակյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0059/11/10/26/
9. Հ. Սահակյանի վերաբերյալ որոշում, ԼԴ/0212/01/10
10. Ա. Առաքելյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0580/06/09,
11. Կ. Սարուխանյանի վերաբերյալ որոշում, ԼԴ/03/01/09,
12. Հ. Հակոբյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԱԲԴ/0128/01/09,

13. Կ. Սարուխանյանի վերաբերյալ որոշում, LԴ/0301/01/09,
14. Վ. Աղաջանյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0345/01/09,
15. Ս. Սաքանյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԷԴ/0058/01/10
16. Ա. Երեմյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0513/06/10,
17. Աղեկյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0744/06/10/56/
18. Դ. Ալիխանյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԱՔԴ/0138/06/12
19. Զ Զարուբյունյանի վերաբերյալ որոշում, ԵԿԴ/0151/01/09,
20. Ա. Ստեփանյանի վերաբերյալ որոշում, LԴ/0327/01/10